

Any XIV

Barcelona 17 de Octubre de 1901

LA TORMASA

SETMANARI CATALA

10 CENTIMS lo número

Copia fot. de Ogeran (Paris)

Famosa domadora
que ab aplauso trevalle
diariament en lo
TIVOLI "CIRCO EQUESTR

Comtesse de R....

L' abrich

Epissodí històrich contemporani

Carta primera

Estimat pare; Serveix la present per dirvos que desde qu' ha comensat 'l curs, estudio com un boig. Aquest any penso quadrarm'hi y fins vull que 'ls diaris parlin del vostre fill.

No més tinch que demanarvos una cosa... Als dematins quan vaig á classe, ja fresqueja. Vos, en Bonifaci Bonafé, lo propietari més rich de la Segarra no podeu consentir que 'l vostre fill estudiant lleys á Barcelona, 's peli de fret com qualsevol pe-la canyas... Apropòsit; si veyéssiu quins abrichs més elegants s' estilan aquest hivern!...

Nada, pare; espero qu' al tornar l' ordinari m' enviaréu un parell d' unsas d' aquellas que teniu á recò... Jo, en cambi, us prometo tornar al poble coronat de gloria.

Entretant rebèu vos y la mare, una abrassada de vostre fill que us estima, (enviéu els quartos).

Eudalt.

Post datu. Ara penso que 'm diréu; Y de la capa del any passat ¿què n' has fet?

Ay pare... ¡massa bon cor!... Ha fet la mateixa fi del sobretodo d' ara dos anys, aquell que, com recordaréu, me vaig vendre per donar caldo á un pobre manobre caygut de la bastida, que tenia la dona cega y dos fills esguerrats. La capa de referencia va anar á la casa de empenyos... ¡Una dona desvalguda, una viuda ab un fillet morintse de fam! ¡Ay pare, jo no puch veure llástimas... alló trencava 'l cor!

¿Pero y la papeleta d' empenyo? 'm direu... ¡Ay pare del cor! lo nen morí de necessitat y jo vaig haver de pagar l' enterro... venentme la papeleta.

En fi, massa bon cor!.. No puch veure llástimas... Pero aquest cop, si m' enviéu las dugas unsas, seré inhumá, egoista, tot, pero no 'm vendré l' abrich.

Val.

Carta segona

Volgudíssim Eudalt; Acabo de rebre la teva carta, que hi llegit á ta mare. Ella ha plorat y jo m' hi conmogut... per més que ja 'm fin mala espina tantas obras de caritat.

En fi, com vull creurer que no 'ns enganyas, aquí van las dugas unsas perquè 't compris l' abrich. Pero ab la condició de que 'ns envihis la prenda ab l' ordinari, puig ta mare vol veure si t' han enganyat ab el género y jo... vull cerciorarme de que no m' enganyas com un xino.

Reb una abrassada del teu pare.

Bonifaci

P. S. Fill del meu cor. D' amagat de 'n Bonifaci t' envio mitja unseta perquè segueixis fent obras de caritat.

Aquest cop cómprat l' abrich y sobretot, no te 'l venguis, puig ton pare s' enfadaria. Jo ja pensaré ab tú.

Ta mare que t' envía 'l cor.

Maria Creu de Bonafé.

Carta tercera

D. Joan Capviu.—Barcelona

Antich company; Recordant la ferma amistat que 'ns uní en lo servey del rey, vull demanarte un favor.

Tinch un fill en eixa ciutat qu' estudia tercer de dret y 'm temo que vagi *tort*. Tot sovint 'm demana diners pretextant obras de caritat, que ja pican en historia.

Aixis donchs, 't prego que t' informis del tarannà que porta y m' avisis ab tota franquesa.

Ton antich company de milicia.

Bonifaci Bonafé.

Carta quarta

Estimat pare; Cumplint 'ls vostres desitjos, aquí va l' abrich.. M' ha costat quaranta duros, ni una malla menos, pero es magnífich.

Com sabéu de comptar, no us diré que valguent quaranta duros, hi quedat en descubert de vuyt, qu' espero m' enviaréu.

Suposo que l' abrich agradará á la mare... Si troba massa clar aquest *marrón*, digueuli que me 'l faré tenyir de negre.

Apropòsit; ara es moda posar lo nom del propietari sota del coll. Solsament que 'l sastre va equivocarse y va posar'hi 'l nom d' un altre client, un tal *Joan Capviu*, en lloch del meu. Ja ho faré treure...

Sense altre particular, espera l' abrich junt ab la mitja unsa, vostre fill.

Eudalt.

Carta quinta

A n' en Bonifaci Bonafé.—Sanahuja.

Apreciat amich; Vaig rebre la teva carta y ab mon caracter viu com una centella, desseguit vaig posar fil á l' agulla.

Precisament tinch també un fill que cursa dret y coneix al teu xicot.

En primer lloch, vius enganyat si 't pensas que 'l teu hereu está en lo tercer any. No ha pogut passar del primer perquè está abonat á carbassa perpétua.

En quant á sa conducta, es la següent; al dematí carambolas, *academia* á la tarde y burro al vespre. (La *academia* es de... billar).

Per cerciorarme per mi mateix, ahir vespre vaig anar al café que frequenta 'l teu fill y per fer'ho més al viu vaig jugar á la mateixa taula de burro qu' ell. Allí, 'l teu hereu va perdre bitllo-bitllo quaranta duros en hermosas monedas d' or, las quals ¡ves quina casualitat! van passar á la meva butxaca junt ab deu més.

Haguessis vist al teu fill com rebotia las cartas.... ¡Hasta feya por!... Per fi, mes pelat que una rata, vá desapareixer per escotilló.

Al alsarme de la taula verda vaig tenir un gros disgust. Un magnífich abrich *marrón* d' aquest any, había fugit del penja robas.

Van ferse mil indagacions pero l' abrich no surtí. Duya 'l meu nom al coll, pero 'l nom se treu y 'l cor 's tenyeix. Aixis donchs me 'n despedeixo y com que me l' han robat al teu servey, els quaranta duros guanyats al teu fill me servirán per un altre

y 'ls deu restants 'ls regalaré al meu hereu en pago de 'ls seus informes.

Aixó es lo que hi há sobre las obras de caritat de ton fill. Lo demés, posaho en quarentena.

Reb un abrás de ton antich company.

Joan Capriu.

Epíloch

La María Creu de Bonafé al llegir la carta darre-
ra, caygué en b'sca y va jeuré quinze días.

En Bonifaci Bonafé en lloch d' enviar la mitja
unsa per l' ordinari, va baixar ell mateix ab una bo-
na vara de freixa.

L' abrich marrón torná á son antich propietari y
las dugas unsas y mitja al seu amo.

En quant al Eudalt, no es facil que tingui fret
aquest hivern per més que glassi.

Son pare li regalá un... *jech* de cops de vara, que
'l farà passar l' hivern entre llansols.

Ab l' aditament que, bon punt s' alsí del llit, el
cávech y 'l cabás ja l' esperan, puig son pare li diu
continuament mostrantli 'l puny:

—¿Advocat, gran pillo?... ¡Pagés serás! Prefe-
reixo mil cops més un tarrós qu' un lladre.

RAMON BERENGUER

AMOR Y TESTOS

Diálech ensonetat

- Cent besos darte vull, dona estimada.
—Fesme'n cent, mil ó mes, puig só ben teva.
—T' adoro y tu m' adoras sense treva...
—Per ton amor, es cert estich cegada!
—Jo venero lo teu somris de fada...
—Jo 't dich que sols t' ets la vida meva.
—Calla, per Deu, que ton parlá 'm subleva.
—¡Com callar, espós meu, n' estich xiflada!
Aixis parlavan dos sentats á taula
enmaridats de fresch. y aixó no es faula.
Mes de sopte los hi va entrar tal *bola*
no sé per 'hont, que ¡Adeu, cel y alegrias!
donchs ja portan trencats en quatre dias
quinze plats, dos quinqués y una cassola!

RAMPELLS.

¡Oh, l' honra!

Un nin dins la cambra plora;
y á la sala del costat
s' oüen crits de: —¡Sort traydora!
—¡Deixam! ¡Deixam, desgraciad!
¡Ja que has enganyat la mare
no vulguis pateixi 'l fill;
puig la conducta del pare
posa sa vida en perill!—

* *

Pol castell va hermosa dama
com boja de assi y d' allá;
mentres la comtesa, elama
lo qu' ell en lo altar jurá.

Pró el comte, que creu gosarne
com molts, de la *inmunitat*;
l' amenassa ab acabarne
desfent aquell nús sagrat.

* *

¡Cás que l coneixém per "honra,"
y que l' hom se 'l creu de "Dret!"
Falta la dona: es deshonra.
Falta l' home: molt ben fet.

Mr. JEAN ESPILL.

AL BUEN CALLAR

Ab un vareig discutir,
(puig jo no ho podia admetre)
que, igual fos saber de lletra
que sapiguer de llegir.
Impávit vareig sufrir
lata tant intempestiva,
pró al ferse aqueixa un xich viva
y tossut mon contrincant
vareig callar jo, pensant;
Malaguanyada saliva!...

QMIMET DE LAS COPLAS.

PLUJA D' ISTIU

LEMA: A qui no vol caldo ..

Dedicada á mi mateix.

Deu mesos sols feya
que n' era casat
quan ja *la de casa*
me clavá pel nas
una *guardiola*
y al cumpri 'ls tres anys
m' havia entregadas
dos *pesas* iguals
á la que als deu mesos
tingué á bé portar'm.
Jo entre mi pensava:
—Noy, aixó va mal,
mes..., á la tercera
de vencida va...
¿qui sab si aquet ditxo
será ó no vritat?
¿probém mes fortuna?
¿probém-la? endevant

Tableau: bessonada,
dos noyas de raig
Manoy quina pega;
aixó es colossal
Casi vull pensarme
y 'm penso acertar
qu' en lo cel se tiran
los angels pel cap
las moltes *guardiolas*
que per 'llí tindrán,
y tots dins ma casa
venen á parar.
Per si aixó fos, plego!
no 's dongués el cas
de que portés *terno*
la dona. A plegar
que es alló que dihen;
no 's pot badar may.

S. BRUGUÉS.

¡Deixéuvos de cosas!

- Quan un home no te feyna
¿qué ha de fer?
—Passejarse, menjá y veure
y no fe res.

Lo qu' es aquesta teoria
¡no va mal!
per aquell que á la butxaca
te algun ral;
pero jo 'ls ben asseguro
¡de debó!
qu' entre aquets sers felicissims
no hi soch jo.
Ja fa prop de sis setmanas
que ho vaig fent
y creguéu que vá *malorum*
¡malament!
puig menjéu, (si bé que ab pena)
passejéu,
y si encara hi há tabaco...
¡fins fuméu!
Pero 'l qu' es á la butxaca
va molt mal
si es que no podéu portarhi
ni un sol ral.
Per xo jo que en eixas cosas
so gat vell,
casi, casi... no 'l practico
aquest consell:
que 'ls consells que van bé al home
son aquets:
¡Menjar, beure y passejarse...!
¡y molts ralets!

A. RIUS y PUIG.

CONTINUA L'INFORMACIÓ

But-llofa-Waal-12- Després de viatjar cinch dias ab l'automòvil de marras, arribo á un campament boer del Transvaal. Els burghers 'm reben ab honors militars com pertoca á un enviat de LA TOMASA.

Pega-Foort-13. Tinch ocasió d'assistir á un combat, ahont queda demostrada la superioritat inglesa. En aquest sentit, un corresponsal del Times, tima al seu periódich.

Camelo-land-14 Tinch una interwiev ab dos presoners inglesos. Es la 124ª vegada que cahuen en mans de ls boers. En cambi els seus compatriotas fusellan als últims desseguida.

Tururut-Koop-14. Allistat en un commando caich heróicament. 'M sembla que no ho contaré. Avisin á la mare.

A bordo de l'"Water-Closet" -14 1ª2. Els inglesos 'm condemnan á ser deportat. Surto cap á Santa Elena. Llestos! Ja no telegrafiaré mes. Al menos Santa Elena 'm fés tants bons tractes com una Elena que jo coneixia y no era santa.

MISTER COSTA.

MISCELANEA

—Aquet que 'm segueix fa cara de car li. ¿Si será don Caimito, l' hereu del de las húngaras? Com'que no sé aquest llenguatge, li ensenyaré un duro en pesa. ¡Es l' idioma universall.

—¿A què te dedicas ahora Gutierrez?
—Al presente, *vichilo* una casa de *choch* .. para que no molesten als que tiran de la oreja á *Chordi*.

—A estudiar forsa minyóns, y al que arriui á cardenal y escrigui una pastoral li regalaré bombóns.

A CA 'L BARBER

—Ja pot seure, senyor. ¿Què ha de ser? afaytar ó tallar cabells?

—Afaytar. Sembla que 'ls cabells no 'ls porto gayre llarchs; encare poden anar.

—Sí vol, los arreglaré una mica.

—Bueno, arreglémlos.

—Torna á fer calor, ¿vritat?

—Bastanta.

—Ab l' aigua qu' ha caygut aquestos dias, sembla mentida. Hauria de comensar á fer fresca ja, ¿no li pareix?

—Naturalment... ¡Ah! Aquí al costat del nas hi tinch una verrugueta... vagi ab cuydado, ¿eh?

—No tingui por. M' agrada 'l caràcter de vosté, perquè es franch y diu las cosas ab molta amabilitat.

—¡Uy!..

—¿Li faig mal?

—Una miqueta. Sembla que m' ha tallat—dich aixugant la sanch.

—No, es una petita rascadeta. Jo 'a voste 'l coneix y no sé de qué.

—Molt fácil.

—¿No va anar als toros diumenje? Crech haverlo vist á la plassa nova.

—No pot ser, porque no hi vaig may. Es un espectacle que 'm disgusta.

—Tinch aixís com una vaga idea d' haverlo vist en algún puesto donchs.

—Es molt probable.

—Es sabater vosté ¿vritat?

—No senyor, soch manescal, pera servirlo.

—Gracias. Donchs, jo l' havia prés per un sabater qu' está en lo carrer del Congre, número 14, bis. Tenen tots dos la mateixa cara.

—Permétim, crech que cada hu déu tenir la seva.

—Home, dispénsim; vull dir que s' assemblan moltíssim.

—¡Ay! ¡ay! ¡ay!

—¿Qué? ¿qué li passa?

—Res; m' hi jugo un peix que m' ha tallat la verruga.

—¿Vol dir?

—Sí home, sí. No badi, per l' amor de Deu...

—Li he escapsat una mica. . poca cosa. No s' es panti per aixó. Vosté fa la cara de tenir ideas adelantadas ¿Es modernista potser?

—S' equivoca. ¿Que porto 'ls cabells á coll-y-bè, per ventura?

—Té rahó; m' havia mal fixat. Veu, jo soch republicà hasta la médula dels ossos. Soch un gran entusiasta y un gran admirador de 'n *Lerruch*. ¿No 'l coneix vosté á 'n *Lerruch*?

—De vista.

—No sè lo que pagaria pera poguerlo afaytar de franch; sí, senyor, voldria tenir aquet gust.

—¡Recristo! Tingui compte; en lloch d' afaytar sembla qu' escati peix. Ja m' ha tallat altre vegada.

—Casi gens.. un petit granet que tenia aquí al sota-barba. Donchs, com li deya, m' agradaria co-

neixe 'l á ne 'n *Lerruch* pera demanarli un favor. Es un gran patriota, y sobre tot un acérrim defensor de la classe obrera.

—Ja ho crech. ¿Y quin li voldria demanar, si 's pot saber?

—Que s' interessés per nosaltres porque 'ls diumenjes, poguessim plegar á las quatre. Nosaltres no tenim horas; y francament, ja 'ns hauriam declarat en huelga si no fos per aquestos qu' afaytan á quinze céntims ab los quals no hi estém gayre bé... ¿Rissém el bigoti?

—Rissém.

—Los burgesos ens explotan miserablement, *senyor mio*.

—Qué sí, que sí; es lo que jo dich. Y 'l ser dependent barber té la seva importancia. Jo á aquets qu' afaytan á quinze céntims los penjaria. Aixó es desprestigiar l' ofici y posarlo als peus dels caballs.

—¡Figuris! Y de nosaltres no hi ha ningú que s' en cuydi. ¿Per ventura no som més dignes de respecte 'ls dependents barbers que 'ls de drogas y ultramarinos? Veyám, digui.

—Mil vegadas... ¡Llamp de Deu! M' ha cremat tot el llabi. Pari un poch d' atenció.

—¿Vol dir?

—Sí, home, sí, vull dir. Lo seu entussiasme per en *Lerruch*, me perjudica de mala manera.

—Pero vosté m' ha dit que 'l coneixia... ¿no es cert?

—De vista, sí. Enllesteixme depressa.

—¡Ah, si jo 'l pogués afaytar á n' aquest home!

—Estaria fresch.

—¿Com? ¿qué diu?

—Vull dir qu' estaria molt content. Gracias á Deu qu' estich llest. ¡Bravo! M' heu deixat lo cutis bastant desmillorat, mestre; pero estich contentíssim d' haver sortit de las vostras mans ab lo cap sancer. Jo veuré á n en *Lerruch*, com vos li diheu, vos ho prometo. Li parlaré de vos, de vostra emancipació y de lo malament qu' es'eu—los de la vostra classe—ab los que afaytan á quinze céntims. Vencerém obstacles, aplanarém dificultats, amich meu. Desd' avuy me prech un interés grandió per vosaltres y per vostra justa causa y 'm converteixo en defensor vostre; y, ó, jo deixaré de ser manescal, ó entre 'n *Lerruch* y jo conseguirém que 'ls dependents barbers feu festa tots los diumenjes desde las quatre en amunt, com es vostre desitj. Ab dos condicions, empró...

—¿Quinas son?

—Primera: que mentres afaytéu se us prohibeix terminantment enrahonar; y, segona: qu' en totas las barberias s' hi fixin uns rotuls que diguin: *No s' admeten propinas*.

FRANCISCO SISA.

EPIGRAMA

Un catalá digué á un altre;
—A veure si tú sabrás
com se 'n diu de la paraula
"andaluz" en catalá.
—Donehs per mi 's diu de igual modo
¿que no 't sembla igual á tú?
—Nó; "andaluz" en nostra terra
vol dir un *camina—llum*.

PERE VALL.

MAS PRIMERAS RELACIONES

La escena que vingué luego
va sé una terrible escena...

Lo pare de un servidor
y lo pare de la nena,
tots dos á torn 'ns miravan
jo plorant, y ella jeyent
y després van comensarne
á increparnos ferosment;
—¡Grandíssim brétol!—el pare
'm cridava—¡Depravat!
que detrás de las faldillas
d' eixa mossa, t' has locat...
—¡Mala filla! deya l' altre
¡Lasciva, dropa, xarxó!
Apa... tápat desseguida!
¡Tápat desseguida aixó!

(En efecte, testimoni
de nostras lluytas sagnants
la noya... ensenyava encara
sos més recóndits encants)

—¿Es aixó, cridava 'l pare,
lo que t' ensenyo, mal fill?...
—¿Es aixó, lo que 't predico
perqué fugis del perill?
—¿Que n' has fet de ta ignocencia
als divuyt anys, seductor?
—¿Hont es, filla, la teva honra?
¿Qué n' has fet del teu honor?

Y aixis per aquest registre,
van seguir tots dos cridant.
Jo, agenollat, escoltava...
Ella escoltava plorant.

Per fi *alló*, que 's ressentia
ja de llarch y cansoné,
lo pare volgué acabar'ho
y cap á mí se 'n vingué;
—Au! aixecat, ¡cap á casa!
¡Alli 't caurá un bon ruixat!
y va agafarme la orella
tirant com un condemnat.

Com qui un cabrit arrossega
m' arrastrava detrás seu,
pro 'l sabater s' interposa,
cridant ab terrible veu;
—¿Ah, si company?... ¿Cap á casa?
¿Y qui paga lo trencat?
¿Con que aixis deixéu ma filla

després que l' héu deshonrat?
—¿Y ara? ¿qué diu aquest home?
lo meu pare respongué.

¿No hém quedat fa poca estona
en que aixó s' acabés bé?
¿No 'ns hém promés l' un al altre
qu' al trobar als dos mussols,
cadascú 'l seu s' enduria
y... li treuria la pols?...
—Es vritat, pro jo no 'm creya

trobá un *consumatum est*...
May podia figurarme
qu' havian trencat ja 'l test...

Ja podéu, donchs, suposarvos
que tal com me l' héu deixat,
no puch quedarme ab la mossa.
¡S' ha de pagar lo trencat!

—¿Y de quin modo?
—Ab casori;
anant á veure al rector!

—Vaja, company, no 'm feu riure,
veig qu' estéu bastant d' humor
—¿Es dir donchs qu' aixó us fa gra-
Veyéu no us fassi sufri... -cia?
jó 'l noy 's casa ab la mossa
ó jo no responch de mi!

—¿Y creyéu que jo, 'l seu pare,
admetré que 'l meu buivall
s' esguerri, lligantse ab una
xicota qu' es un caball?...

—Ey, no insultém!
—No la insulto;

pero vos sabéu com jo,
que vostra filla ab las calsas
no coneix aturadó,

Ella es l' única culpable
si 'l meu noy s' ha pervertit.
Ella es qui 'l fa llevar d' hora,
qui 'l fa fer tart á la nit...

—¿Donchs com es qu' avans no ho
¡L' ha embrixada aquest mocós (feya
ja que tots dos tenen culpa
vull que la paguin tots dos!

—Pro ¿de quin modo?
—¡Casantlos!
—Pro, ja sabréu que 'l xicot
no guanya ni per sabatas...

y si ella no porta un dot!..
—¿Dot, héu dit?... No té ni un xavo!
l' héu de pendre tal com vé!
No més té 'l dot de 'n Comellas...
—Donchs fill meu, no farém ré.
Pobre, vistosa y... llaugera
de cascos, es massa creu...
Avans que jo hi consenteixi
¡primer embarco al hereu!
—Donchs ¿per qué la desgracia?
—¿Perqué ella va detrás d' ell?...
—¡No 'l criéssiu tan *corrido*!
—Tingués ella més cervell!...

Alli surtí tot. Els pares
no 's varen callar ni un mot.
Alli va surtit la «vaca»
va surti 'l «tarit-larot»

Y al últim, faltant dicteris
y faltant mots insultants,
van agafarse 'ls dos guetos
y van venir á las mans.

Y alli, demunt de la sorra
lo tirapeu y 'l bastó
van voleyar una estona
fins qu' acabá la funció,
emportántmen jo al meu pare
ab lo nas tot plé de sanch
y aixugant al seu, la noya,
un ull fet un esboranch...

Sort vam tenir jo y la mossa
qu' aixis el bélich ardor
de 'ls dos vells va desfogarse
y aquell jorn per nostra sort,
no va haverhi com temiam
un famós tip de crostóns?...
Pro en cambi, desde, aquell dia,
¡adeu, nostras relacions!

M. RIUSECH.

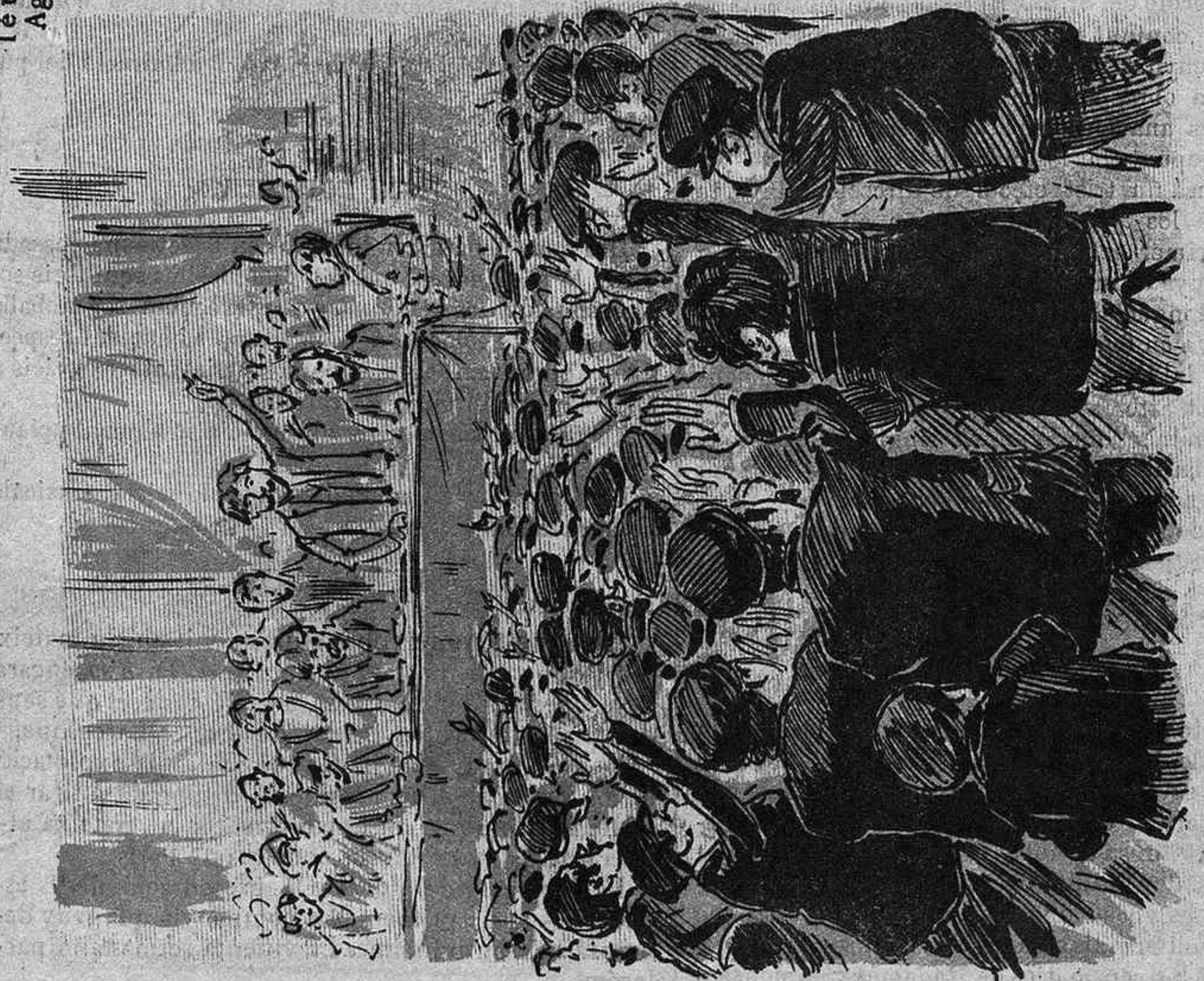
(SEGUIRÁ)

En profit dels seus paganos
eis Consums ha reduhit.
Té un cap molt gros l' Aguilera,
Aguilera de Madrid!

Fins avuy els nostres simpátichs paletas, edificant, no
passavan de l' altura del terrat; ara ens han ensenyat que
poden arribar encare mes amunt: á la perfecció en el mo-
do de fer *huelgas*.

Y en tant que d' aquesta patria
l' horitzó se 'ns vá enfosquint,
voltat per aixams de moscas
el jayo segueix dormint.

ROMEA

Divendres passat se donaren cita tots los modernistas á n' aquet teatro y l' ompliren á vessar, causant verdadera satisfacció á la Empresa y al *auteur* festejat Sr Rosiñol.

La causa d' aquest aconxeixement era l' estreno (en catalá) del drama (sic) comedia, critica y demés *yerbas* de dit escriptor, batejat ab lo nom de ¡*Llibertat!*

L' éxit que tingué, fou sumament extraordinari no habentnos causat cap estranyesa l' *aconxeixement*, donada la concurrència que hi assistí.

No tractém de treurer *merus* á la obra ni ferne una critica, ja que ho ferem degudament al ser estrenada en Novetats, pero si nos estranyá que lo publich de galeries s' entussiasmés en algunas frasses que ditas en obra de altre autor, haurian provocat un verdader caclisme.

Si bé creyém no debém parlar de ¡*Llibertat!* per haber'ho ja fet ab tota imparcialitat, en son estreno, pensém que per nostra missió havém de dir algo del desempenyo que hi han donat los actors catalans.

La bona direcció del Sr. Borrás, sols se vejé patenta en las escenas de conjunt que estigueren ben presentadas, habentse descuylat per cumplert tot lo demés, inclús l' estudi de la obra, puig en lo día del estreno, casi tots los actors anavan de *cucurulla* com se sol dir, mortificant l' apuntador los oídos dels concurrents.

Ademés causá un trist efecte de direcció, al veure que casi tots los personatjes vestian ab la mateixa roba en lo primer acte que en los restants, ab tot y haberhi deu anys de interval.

Dilluns se dongué la tercera representació y ja casi lo teatro estava en familia.

Donat que la Empresa ressucita obras ja conegudas en altres teatros, podria posar en planta l' *Arran de terra* de Guimerá que tant éxit tingué en Novetats, al estrenarse en itallá y més tart en Mataró y Sabadell ahont segóns noticias ni va poder acabarse.

La audició de *Arran de terra* seria demostració palpable de favoritisme al autor y protecció al publich.

NOVETATS

Pera dissapte passat estava anunciada *Aida* y debia encarregar-se de la protagonista la Sra. Petrozky pero á última hora se indisposá dita artista y la coneguda tiple Sra. Robert, s' encarregá de la protagonista sortintne bastant airosa ab tot y la deficiencia de sa veu en la corda aguda. En dita ópera hi debutaren la contralt Srta. Dachs y los baixos Srs. Faff y Oliveras, que siguoren aplaudits, aixis com los Srs. Escursell y Aragó, desempenyant los personatjes de Radamés y Amonasro respectivament.

Diumenje passat se dongué la segona representació de dita ópera y sense anunci de cap classe resultá la última de la temporada, ab tot y faltar casi la meytat de las funcions anunciadas.

Sentim lo fracás de la empresa Vidal y Llimona y ho sentim doblement perque ab son proceder haurá perdut tota la forsa moral que tenia, ja que per ser la que representa á la casa Ricordi de Milán, es sabut qu' es bastant exigenta ab las empresas de teatros que per sort ó desgracia han de estar supeditadas á ella.

Ara ab lo incumpliment de sos compromisos tant ab los artistas com ab lo publich ¿com podrá exigir formalitats de contracta?

Tirem'hi un vel á acció tan ridicula y *allá se las comença*.

Fins lo dijous próxim dia 24, estará tancat aquest teatro y en dit día hi comensará á actuar una nova Empresa que ha de fer la temporada de hivern tenint ja contractada una nova companyia comich dramática que dirigida per los reputats actors Sr. Piera y lo Sr. Buxens, (de poch vingut d' America) ne forma part nostra primera actriu Sra. Mena, sent lo propósit de la Empresa y per ende de la companyia, explotar lo género melodramatic á que tan aficionat hi está lo publich d' aquest teatro.

Ab la bona direcció dels actors esmentats, confiém se logrará un bon resultat.

GRAN-VIA

Dilluns passat ab *El cabo primero* y *La tempranica* debutá la Srta. Mendoza que ha vingut ja feta una verdadera primera tiple, per lo que siguié sumament aplaudida, principalment en la primera de ditas sarsuelas, vejentse precissada á repetir la cansó corejada del segon quadro.

L' *home artificial*, segueix sent l' admiració del publich.

TIVOLI
CIRCO EQUESTRE

Dos nous debuts han hi hagut en la setmana passada y son lo trio *Jurgens* que fan difícilissims equilibris sobre esferas y los *Alexander* que executan sos treballs en torniquets colocats á una altura sumament respectable, imitant en alguns de sos arriesgats exercicis á los dels notabilissims Rizzarellis.

Abdós debuts han sigut ab justicia sumament aplaudits.

Pera avuy están anunciats uns eléctrichs musicals ab lo nom de *Crescendos*.

LE TRIANON

Ab aquest nóm s' obra aquesta nit en lo mateix local que avans portava el nom de *El Paraíso*, encara que superbamena reformat, un café concert que sens dupte será lo primer en son género de Barcelona.

La empresa que s' ha fet carrech de la explotació de *Le Trianon*, sabém qu' está disposada á tirar el resto, á fi de posar son establiment á la mateixa altura que 'ls mes famosos concerts de París.

La decoració del local y la presentació de 'ls espectacles es de primera. La companyia qu' avuy debutará es escullidíssima. La vinenta setmana 'n parlarém.

UN COMICH RETIRAT

ELS PRIMERS FRET'S

—Y donchs ¿que no vol castanyas?
—No pas d' aquestas, pubilla. Com qu' encara vaig d' istiu y es molt el fret que tragino, casi casi, ne pendria de las altres. ¡Per anar calent!

Es la capa del Pansit la primera qu' ha sortit.

—¿Y are, fredolich? Tu si que te la posas aviat
—Ja veurás: com no tinch jaqué ni americana, això 'm dissimula la falta.

Regalos als lectors

— DE —

LA TOMASA

CONDICIONS

1.ª Pera l'adquisició del regalo dintre de Barcelona s'ha de presentar el *cupó* (no cal retallar-lo del periòdic) en nostra Administració S. Ramón, 6, junt amb l'import corresponent.

2.ª Los lectors de fora faràn la mateixa operació, presentant el número al corresponçal respectiu, qui inutilitzarà el *cupó* y per son conducte rebrán l'exemplar

3.ª Els *cupó*s primas caducarán al cap de vuyt dies ó avans si s'agotés l'obra anunciada.

4.ª Els corresponçals de fora tindrán el desqüento de costúm, avisantnos cada setmana el número d'exemplars que desitjan se 'ls remeti ó tenen encarregats.

LA TOMASA CUPÓ PRIMA N.º 6 (1)

Que dona dret á adquirir per

UN RAL

la joguina en un acte y en prosa

¡13!!

original de CONRAT ROURE, qual
p'en corrent es lo de

Una pesseta

1) Caduca als vuyt dies ó avans si s'agotan els exemplars.

Campanadas

¡Caballers, sembla que ho donguin aixó de las huelgas!

Huelga á Barcelona, huelgas á Cadiz, Gijon y cent punts més y per fi de festa en lo Congrés obrer de Madrid s'acorda pe'l proletariat revolucionari, la huelga general á tota Espanya.

Es veritat que del dit al fet hi ha temps de pensarshi, pero no es menos cert que l'acort esta prés y tot venirlos als obrers la rauxa de complirlo.

Si'l sigle XVIII va ser lo de la filosofia y lo XIX lo de las llums, sembla que'l sigle XX está destinat á ser lo de las huelgas.

La lluyta entre'l capital y'l treball ha arriuat al seu período agut y'l un s'ha de menjar al altre. Las concessions son inútils y no tenen mes importancia que la de un compás d'espera, per tornar á comensar ab mes furia. Las concessions lluny de desarmar al treball lo fan mes exigent.

Está escrit. Lo règiment capitalista acabarà per ser devorat tart ó d'hora pe'l regimen del treball.

¿Anirà més bé allavors la humanitat? ¿Será més felissa la especie humana?

En rodó pot afirmarse que no. El mon nou que s'está elaborant — quals batechs uterins son aquest esclat de batallas que promou la lluyta de classes — será més infelís, cont cops més infelís que'l mon actual.

Poch li queda ja que riure á la humanitat... Aprofitemnos, donchs, ara que 'ns vega.

A Santa Creu de Tenerife un jove tinent d'infanteria dispará son revolver sobre un paísá y'l deixá mort, no més perquè'l infelís havia ensopegat ab lo militar en un passeig públich.

A la quenta'l tinent havia surtit del Colegi feya poch y tant ple de fum y d'orgull, que 's considerava inviolable *ensopegablí*.

¡Gran manera de que 'ls espanyols contribuim de gust á sostindre aquesta numerosa y lluhida oficialitat que 'ns está deixant sense camisa!

Els xinos després de las recentas pallissas que 'ls hi han pegat 'ls japonesos primer y totas las potencias després, han fet com nosaltres. Han creat tres ministeris nous.

Aixó demostra la universalitat de un adagi. Tant á Xina com aquí, queda probat que á gos fiach tot son pussas.

Tenim la peste bubónica á Marsella qu' es com si diguesim al tombar de la cantonada.

Dada la frecuencia y la facilitat de comunicacions que que hi ha entre'l port francès y el nostre, ja cal que las autoritats filin prim si no volen incorre en una terrible responsabilitat.

Si per negligencias de nostras autoritats ó per un culpable abandono 's deixés la portella oberta á la terrible plaga, cal advertirho ben alt y ben clar. Tal volta serian débilis murallas devant de la popular indignació las legions de 'ls Xanxas ó las estratéguas fortificacions del Palau del Góbern civil.

Oído á la caja, estimats colaboradors.

LA TOMASA dedicarà com de costúm lo número del 31 del corrent á la commemoració de 'ls Difunts y agraheix anticipadament la colaboració de tots 'ls que la vulguin honrar contribuint á la confecció d'un número lluhit.

Hi ha temps pera l'envio d'originals hasta'l diumenje dia 27 del present mes

¡Conque á espavilarse tocan y gracias anticipadas!

El *Lliberal* que 'ns ha brotat á Barcelona, ab la nobilissima tasca de regenerarnos y fernos entrar en el *concierto de los pueblos cultos*, se n'ha pensada una que si té un costat simpátich per quant, segons diu, dedicarà'l producte integro á extinguir la mendicitat, per altre cantó 'ns avergonyeix que siga un periòdic que 's precia de sério l'organizador d'un espectacle brutal y desmoralizador com es una corrida de toros.

Donchs sí; el *Lliberal* pera ferse la *reclame*, ha organizat una corrida de Beneficencia que s'celebrará lo dia 27 en las Arenas y en la que matarán tres *diestros* de lo milloret que corre.

Com que 'ls diners, encara que provinguin del espectacle nacional no fan olor y 's dedican á un fi laudable, no hém de combatre la iniciativa del *Lliberal*, pesar del fi interessat que la guia, pero si farem notar al colega que li hauriam aplatidit un'altra idea qu'haquès sigut més noble y més en consonancia ab lo modo de ser del poble catalá.

Es més; desd'ara li augurém que d'aquest modo no farà carrera á Barcelona.

Aquestas iniciativas van molt bé per Madrid y per Sevilla. Aquí no 'ns convens aixó de rentar la ma bruta de la mendicitat ab la més bruta encara del asquerós flamenquisme.

Ara si que sembla que lo de 'ls carlins va de serio.

No son pas romansos. Els partidaris de 'n *Chapa* están decidits á donar un que sentir, avans de que 'l reyet Alfonso siga proclamat Rey.

Com qu' aixó ha de tenir lloch en la primavera vinenta, vol dirse qu' avans d' aquella fetxa farán lo suprem esfors per posar en lo trono d' Espanya al rey de las húngaras ó al seu hereu *Caimitu* ó á la querida de 'n Folchi. No vé d' aquí, mentres sigui un de la familia.

Els carlins de las comarcas ahont el *Terço* té mes arraigo, están esperant ordres de Venecia ab lo retaco apunt y 'l sabre esmolat. En tota la frontera francesa diu que 's treballa activament entrant armas á Espanya de contrabando. En resúm que la carlinalla está disposada á tirar al resto per surtir ab la seva.

Que regularment resultarà ab una *b* com una casa. Es dir uua *seba* de tamanyo colossal.

*

A Galicia hi ha un poble que 's diu Barco de Valdeorras ahont la gent 's mor de necessitat en mitx del carrer. La Hisenda ha embargat més de mil fincas per atrassos de la contribució. Els vehins emigran per centenars. Un sol barco va emportarsen 300 cap á America. El poble sembla un campament després d' una derrota. Els soldats recorren els carrers armats de Mausers per cobrar las contribucions.

Fins aquí las noticias que transmeten els corresponsals. Ara un comentari á tall de profecia.

Ab dos anys més de monarquia restauradora, tota Espanya será Barco de Valdeorras

¡Es dir, un barco á pice!

*

Las autoritats que tenim á Barcelona, podrán ser tot lo discutibles que 's vulgui, pero en cambi no 's pot negar que quan arriba 'l dia d' una necessitat, quan el poble á qual frente están, necessita de la seva generositat son despresa, y *armas al hombro*.

Vegis si nó, los donatins ab que han *encapsalat*, la llista oberta pera socorre als infelissos pagesos de la conca de Llobregat qu' han perdut sas casas y cullitas de resultas de las inundacions darrereras: «Eminentissim cardenal Cassañas 20 duros; excelentissim Capità General 10 duros; excellentissim president de la Audiencia 4 duros; ilustrissim delegat d' Hisenda 2 duros... y aixis successivament.

L' únich que no hi vist en la llista de donants es lo governador civil, pero no es d' extranyar, perque per un cantó está atrafegat trasant un plan de combat pera defensar l' edifici del Palau gubernatiu y per l' altre 's reserva per tancar la suscripció, quan tothom ja hi hagi contribuït.

Si 'm prometen el secret, 'ls diré que probablement 's tancarà la suscripció ab cinch céntims... falsos.

¡Que 's van donar de cambi, al comprar l' altre dia lo diari *Las Noticias*!

*

La tan coneguda com distingida Societat «Cervantes» sabém que en la próxima temporada, donará sas concorreudas funcions en lo elegant teatro de Novetats, en que hi actuará la companyia dels Srs. Piera y Buxens y de la que 'n formarà part la eminent actriu catalana Sra. Mena.

Felicitem á la Directiva de la Societat, per l' acert que ha tingut al reanudar sas funcions en teatro y companyia tant notables.

*

A Madrit han passat dos dias sense poguer menjar carn per no havern hi á las carnicerías.

Ja era hora de que 'ls madrilenys tastessin uns quants dias, lo que 'ls demés espanyols hem de soportar per un seguit.

Ja era hora de que haguessin de rosegat l' os... de no poguer menjar carn.

Fins que 'ls de Madrit dejunin, no girarém la truyta.

*

Dihuen e's últims telégramas qu' en Romero Robledo está desorientat. Segons confessió propia no sab lo que va á passar aquí.

Ja era temps de que el de la *barrá*, després de tan desbarrar, 's confessés á si mateix que no sab ahont va, ni lo que vol, ni lo que li passa.

¿Diu qu' está desorientat
y al fi 's confessa vensut?
Aqui, de tant sapigut
ja ho teniam olvidat!

SECCIO TELEGRAFICA

(Servey particular adelantat — pe 'l *fil especial* de LA TOMASA—qu' encare ningú may no li ha trencat

CARRER NOU-12 A l' hora del sabó. Com que soch el periódich de mes importancia y 'l més ben escrit, com que 'ls meus redactors son els mes guapos y mes aixerits, com que impremta, administració y totas las seccions fins al numº 100, funcionan millor que en lloch més, vaig á fer un acte. Compro vuyt toros de la millor ganaderia, llogó 'ls tres espasas millors del *orbe* y assombro al món ab un *alarde* de tauromaquia que 'l deixi tonto. Las autoritats m' apoyan perque temen la meva circulació (?) tothom m' ajuda y deixo blaus als meus competidors. Aixis educo al poble barceloní y 'm dono un bombo colossal pagat pe 'ls estúpits á benefici de 'ls pobres (diguém los meus redactors, als que pago ab tres pessetas y mitja.) Demá... demá ja sé 'l que 'm tocá; plegar la edició del dematí, que no dona ni per sabatas.

EL LLIBERAL (A) FATXENDA.

CASSINO DE PARIS. 13- A l' hora de la cayguda. *Lo que va de ayer á hoy..* Ahir era l' home de confiança del bisbe Morgades y reventava á ne 'n Pey... Avuy faig d' acomodador en lo teatro de 'ls triomfs de Mossén *Lloro*. Es clar 'ls toros 'm causan tanta *búa*, que no més me sento ab ánimos de *picar... tabaco*, quan faig gorras. Y com qu' ademés l' art dramátich que vaig demostrar ab *Joaquina*, no m' ha resultat tant com al autor de *Paternitat*, no tinch mes remey que fer assentar á la gent, allá mateix ahont mossén Pey-Ordeix la feya alsar... d' entusiasme. ¡Al menos el Cardenal m' hagués prés de *valei de chambre!*...

MEMENTO.

EL DALUVIO-15- A l' hora de dir tonterias. El catalanisme es retrógrado perque ho dich jo; restablirá la inquisició perque jo ho afirmo; els catalanistas tots van á missa cada dia perque jo ho sé; son burgesos y explotadors perque jo ho dich; 's menjan la sanch de 'ls pobres y 'l fetje de 'ls desheretats perque jo ho hi vist. Son en resúm uns estúpits, uns indecents y uns irracionals perque 'm dona la gana de dir 'ho. ¿Y qui es que ho diu? Jo. ¿Y qui soch jo? Donchs un irracional, estúpit, cent cops més indecent que tots els catalanistas plegats, puig ja 'm firmo.

EL MALETA INDECENCIAS.

TALONARIS

PERA

apuntacions del sorteig de Nadal

Magnificament litografiats e impresos a dugas tintas ab l'alegoria de la Fortuna

Los de 100. fullas, a 80 céntims

" " 50 " a 50 "

Ventas al per Major y Menor

Litografia Barcelonesa

— DE —

Ramón Estany

6, Carrer de Sant Ramon, 6. - BARCELONA

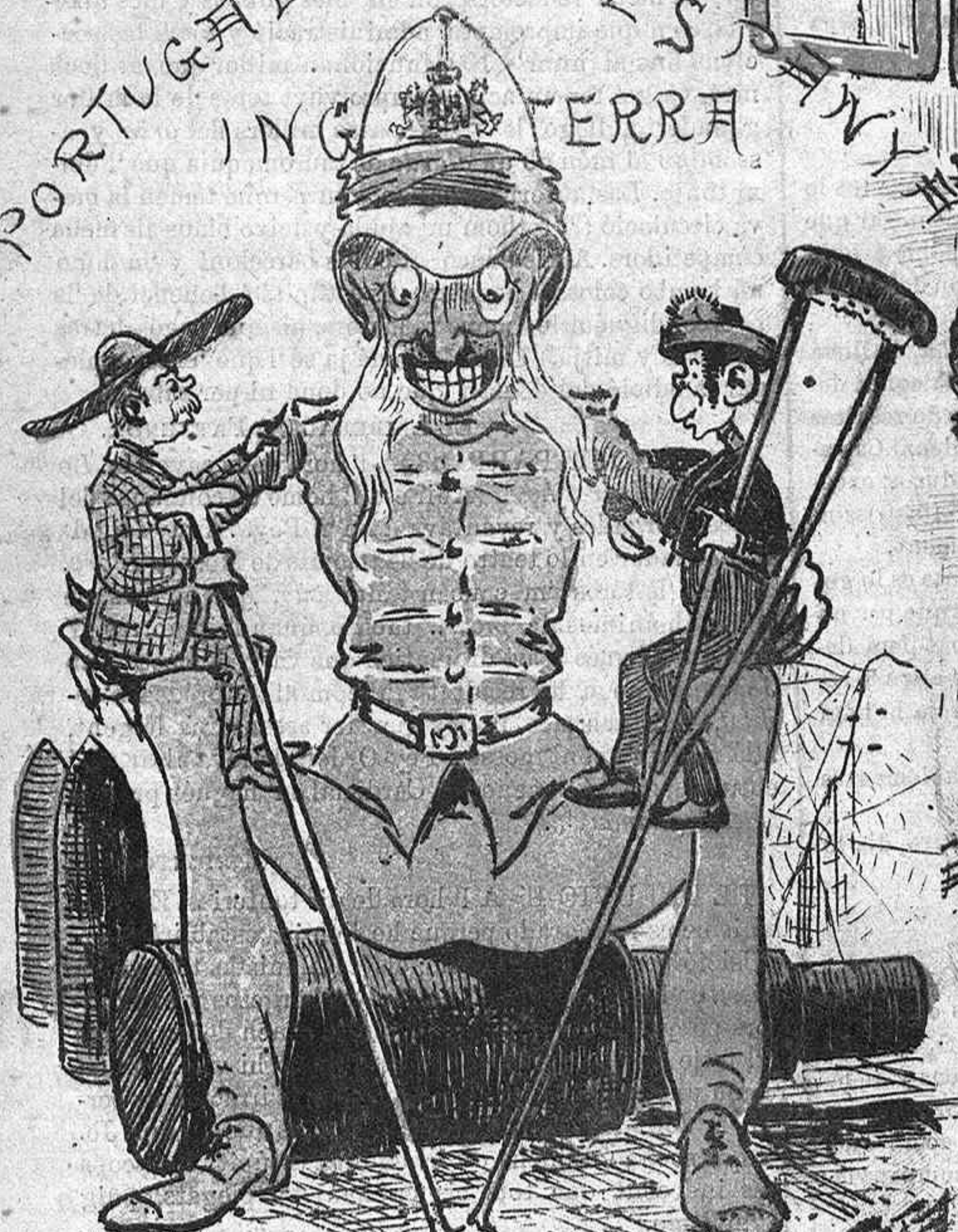
Als senyors Corresponsals de LA TOMASA, libreters, kioscos y demás punts de venta, se 'ls farà lo desquento acostumat.

LA BUBÓNICA

LA NOVA TRÍPLIGE

PORTUGAL
INGlaterra
ESpanya

Un competidor terrible se li presenta al Govern en sa destructora tasca d'enviarnos cap' al infern.

John Bull fa temps que 'ns festeja, fa temps que 'ns mira ab bon ull... 10jo al Cristo ab las butxacas, que som amions de John Bull!

LA TOMASA PERIODICH

Festiu, Il·lustrat y Literari

PREUS DE SUSCRIPCIO

- Espanya y Portugal tmtre. 1'50 ptes
- Cuba y Puerto Rico » 8 »
- Extranger » 8 »
- Número corrent. . . . . 0 10 »

LITOGRAFIA BARCELONESA
S. Ramon, 6. - BARCELONA